

tura Carles Aribau, va decidir escriure la seva *Oda* (en magnífic i catalaníssim estil) amb manteniment de la *e* d'antany, no sense certa vacil·lació: com sigui que el seu autògraf ens mostra que en venir-li per primera vegada a la ploma, va escriure: «--- Oh serres desiguals que allà en la Pàtria mia / dels núvols y del cel. de lluny vos distingia / --» (v. 3), però després d'haver-ho grafiat així, hi passà ratlla i, havent-ho rectificat en *e* —presa aquesta decisió—, escriuria ja *é* sense rectificar més, fins a la fi de l'oda, en la quinzena de casos que després en surten.

¹ Notem que en gallec, a diferència del portuguès, si bé ET resta *e* en principi, en canvi es muda en *i* sempre que aquesta conjunció es troba en hiatus (e *depois* però *i antes*).

Iaia, iai(o), V. jai

IAMBE, 'peu de l'antiga mètrica', pres del ll. *iambus*, i aquest, del gr. *ἰαμβος* id. □ 1.ª doc.: *DTol.* 20 (*jambo*).

DERIV.: *Iàmbic* (Lacav.; Costa i Llobera havia assajat la forma *jàmbic*, *Horac.*, 13). *Ditambe. Pariambe o periambe*.

IARDA, pres de l'angl. *yard* id. □ 1.ª doc.: *DFa*.

IBÍDEM, mot llatí que significa 'allí mateix'. □ 1.ª doc.: *SLitCosta*.

IBIS, pres del llatí *ibis*, i aquest, del gr. *ἰβίς*. □ 1.ª doc.: *Belv*.

ICAC, del nom científic *icaco*, de l'arauac *ikaku*. □ 1.ª doc.: *Lab.* 1840 (*-aco*).

DERIV.: *Icacinàcies*.

ICNÈUMON, pres del llatí *ichneumon*, *-ōnis*, i aquest, del gr. *ἰχνεύμων*, *-ονος*, 'espècie de rata d'Egipte que persegueix el cocodril', derivat de *ἰχνεύω* 'segueixo la pista', i aquest de *ἰχνος* 'petjada'. □ 1.ª doc.: *Belv*.

Altres compostos de *ἰχνος*: *Iconografia, iconogràfic. Iconologia*.

ICONO-, forma prefixada de compostos savis, presa del gr. *εἰκών*, *-όνος*, 'imatge', derivat de *ἔοικα* 'jo m'assemblo'. En llibres sobre els països o la literatura dels Balcans i de Rússia s'ha usat la forma *icona* per designar una imatge del culte ortodox, prenent-la de l'acusatiu grec *εἰκόνα*.

CPT.: *Iconoclasta* [*Belv.*], format amb *κλάω* 'jo rompo'; *iconoclàstia, iconoclàstic. Iconografia* [*Lab.* 1840], amb *γράφω* 'jo pinto, figuro'; *iconogràfic, -ògraf. Iconolatria*, amb *λατρεύω* 'adoro'; *iconolàtric. Iconologia, -òleg. Iconòmac. Iconomania*.

Iconòmic, variant d'*econòmic* (la relació amb *icono-és* un lapsus d'*AlcM*).

ICOR, pres del gr. *ἰχώρ*, *-ῶρος*, 'part serosa de la

sang'. □ 1.ª doc.: c. 1500, *Cauliac; DFa., AlcM*.

DERIV.: *Icorós*.

Icos-, icosàedre, icosandre, V. vint

ICTÈRIC, pres del ll. *ictēricus*, i aquest, del gr. *ἰκτερικός*, derivat de *ἰκτερος* 'icterícia'. □ 1.ª doc.: 1507, *Busa-N.* («~ malalt de icterícia», *D-II-3.9f.*); *DTol.* 1670.

DERIV.: *Icterícia* [mj. S. xv]: «--- / febra tens vera, / <s>arna y cosquera, / cotidiana / —glòria vana—, / tens icterícia / —per avarícia—, / groc tot lo cos / ---» (veg. nota, supra, s. v. *beroós*), *JRoig (Spill)*, v. 12101). Els noms populars i tradicionals són ¹⁵ *aliacrà* i *fel sobreixit*. *Ictericiat* 'ictèric', *Lab.* 1840.

ICTIO-, forma prefixada de compostos savis, presa del gr. *ἰχθύς* 'peix'. *Ictiocolla* [*DOrt.*], format amb *colla* 'gelatina, aiguacuit'. *Ictiòfag* [*-go, Lab.* 1840]; *ictiòfagia. Ictiòlit. Ictiologia* [*Lab.* 1840]; *ictiòleg. Ictiosaure* [1868, *SLitCosta*], amb *σαῦρος* 'llangardaix'. *Ictini* 'vaixell submarí', nom donat per l'empordanès Narcís Monturiol (1819-85) al seu invent. *Ictiosi*. El mot *ictus* no m'és conegut més que com a terme tècnic de fonètica i de filologia clàssica, amb el sentit d'"accent d'intensitat" (no conec l'ús per designar el símbol cristià, que li atribueixen, no sé si amb gaire fonament, els *DFa.* i *AlcM*), i en aquest sentit res no té a veure amb el citat mot grec, car es tracta del mot inconnex ll. *ictus* 'cop', 'patac, cop violent'.

Idea, ideació, ideal, idealisme, -lista, idealitzar, idear, ideari, V. veure

³⁵ IDEM, mot llatí, del pronom ll. *idem* 'el mateix', *idem* 'això mateix, allò mateix', usat en català per evitar repeticions.

DERIV.: *Identitat* [c. 1390]: L. d'Aversó defineix la «*idemptitat* en significació» en el seu *Torcimany* (I, 304); grafia que imiten més tard els diccs. de Lacav., *Belv.*, *Lab.* etc.: pres del ll. tardà *identitas, -atis* (ja usat per alguns escriptors eclesiàstics), derivat artificial de *idem*, format segons el model de *ens* 'ésser' i *entitas* 'entitat', per traduir el gr. *ταυτότης* [*M-Lübke, ALLG VIII, 331; Walde-H.*]; *idèntic* [1805, *Belv.*]. Compostos d'aquest: *identificar* [*Lacavalleria*]; *identificació; identificable*.

Ideogènec, ideogràfic, -fia, ideograma, ideologia, ideològic, ideós, idilli, idillic, V. veure

IDIOMA, pres del ll. tardà *idīōma, -ātis*, 'idiotisme', i aquest, del gr. *ἰδιώμα* 'caràcter propi d'algú', 'particularitat d'estil', derivat de *ἴδιος* 'propi', 'peculiar'. □ 1.ª doc.: *Lacav*.

Partint de la idea de 'manera de parlar pròpia d'un individu' es va passar a 'llenguatge pròpi d'una nació', acc. que ja és la que li atribueix *Lacav.*, i que era ja molt antiga en baix llatí, car és el sentit que allí li dóna Dante (*De Vulgari Eloquio I, vi, 1, i passim*);